

Beszélgetés Újszászi Ilonával, 2006.
(Az "Interjúk az utóbbi másfél évtized egyetemi vezetőivel" sorozatból.)

Részlet

...

Kikre számíthatott munkájában?

Egyik első lépésként új gazdasági vezetőt hoztam az egyetemre. Elődjétől megváltam, mert működésében olyan visszaélést tapasztaltam, amit megengedhetetlennek tartottam: családtagja vállalkozásának adott egyetemi megbízást. Szabó Dezső, az új vezető, nemcsak azt tudta, hogyan kell elkölteni az államtól kapott pénzt, hanem azt is, hogy az egyetem oktatógárdájának szürkeállománya révén keresett pénzt miként lehet értelmes célokra elkölteni, illetve hogyan lehet növelni az egyetem vagyonát és bevételeit, még banki műveletekkel is. Rektorhelyettesnek javasoltam két fiatalembert: Bodnár Lászlót és Balázs Mihályt, akiknek addigi munkáját nagyra becsültem. Ma mindketten vezető professzoraink. Rektori titkárnak a több nyelvet beszélő és sokoldalú Csikós Máriát vettem magam mellé, akit már 1969-72 közötti rektorhelyetteségem idején kiváló munkatársnak ismertem meg.

Mely eredményekre büszke?

Például arra, hogy az egyetem épület-gondjain sikerült enyhíteni. A volt DÉLÉP egykori munkásszállójából 810 fős egyetemi kollégiumot hoztunk létre. Megkezdttük a régi Irinyi Kollégium felújítását, illetve oktatóhellyé alakítását; eközben elvégeztük az Eötvös Kollégium elitképzőhelynek kijáró renoválását. "Kapcsolati tőkével" jutottunk a megszűnő megyei pártbizottság székházához, ahova jogi kari tanszékek költözhettek. Az egyetem központi épületében kialakítottuk az oktatói klubot. A társadalmi szervezetek székházától úri módon váltunk meg: átadtuk régi gazdájának, a katolikus egyháznak. Korszerűsítettük az egyetem igazgatására és oktatási tevékenységére vonatkozó szabályzatokat. Az utóbbi már tartalmazta például, hogy a hallgató csak akkor kap diplomát, ha legalább egy idegen nyelvet használni tud. Számos új képzés indult: a természettudomány-nyelv-szakok, a spanyol szak, a társadalombiztosítási szakjogász képzés, rendszeressé vált a japán oktatás. Önálló tanszékot kapott a régészet és az ökológia. Mgszűnt a marxizmus-leninizmus tanszékcsoport, létrejött az informatikai. Átvette az egyetem a menzákat, köztük a Gödört, az addig üzemeltető debreceni cégtől. Ekkor készültek ott a Carmina Burana-t megjelenítő Szekeres-féle sgraffitók. Visszakerült helyére az egyetemalapítók domborműve, restauráltuk Vinkler annakidején könyörtelenül lemeszelt Tiszaparti Parnasszusát az Árpád téri épületben. Mondhatnám: és így tovább.

Botrányok is kísérték rektori időszakát. Milyen kudarcokat tart számon?

A problémákat nem söpörtem szőnyeg alá, megvívтам a vitákat. Ezekben olykor alul maradtam. Megvalósult a gyakorló gimnázium fejlesztése — Kristó Gyula kezdte el —, az viszont botrányba fulladt, hogy megpróbáltam érvényesíteni a fenntartó jogát az igazgató kinevezésére. A könyvkiadás megndult, s a felsőoktatási intézmények közös kiadvállalatává szerettem volna fejleszteni, de ez akkor még nem sikerült. Az Ady téri épületben a Kontuly-freskók kibontatása és restaurálása teljesen tönkrement állapotuk miatt nem történhetett meg. Nem kelt életre — tartósan később sem — az egyetem baráti köre.

A kudarcok közé sorolja, hogy lemondott a rektorságról?

1990 októberében bizalmi szavazást kértem magam ellen. Tudtam, hogy "régí emberként" az új kormányzatnál csak úgy képviselhetem hatékonyan az egyetemet, ha megfelelő háterszágom van. Hogy pontos legyenek: 48 százalék ellenszavazatot kaptam. Ez elég volt ahhoz, hogy belássam: új műsorhoz új férfi kell, és felmentésemet kérjem a köztársasági elnöktől. De ha akkor bizalmat kapok, és tovább vezetem az egyetemet, nem lett volna fölös energiám és időm, ezért nem kapott volna erőre például a Szegedi Csillagvizsgáló Alapítvány, és nem szerveztem volna meg a szegedi csillagvizsgáló felépítését ahhoz a 40 centiméteres csillagászati távcsőhöz, amit az odesszai testvér egyetemről kaptunk. Visszagondolva, ha a rektoroknak a püspökökhöz hasonlóan jelmondatot kellene választaniuk, én bízást választhattam volna József Attila sorát apjáról, aki útnak eredt, "hogy lefűlelje bátoran a természetes jószerencsét".